

Landbruksdepartementet
postboks 8007 Dep

0030 OSLO

SÁMEDIGGI - SAMETINGET
Kultur- ja ealáhusossodat
Kultur- og næringsavdelingen
Kautokeinoveien 50
N-9730 KARASJOK
Telefovdna +47 78 47 40 00
Telefákssa +47 78 47 40 90
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no
NO 974 760 347

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER DIN ČUJ./DERES REF.

John Osvald Grønmo, +47 78 47 41 86

john.osvald.gronmo@samediggi.no

MIN ČUJ./VÅR REF.

04/3068 - 3

BEAIVI/DATO

29.06.2004

Oversendelse av Sametingets uttalelse om Odelslovutvalgets innstilling NOU 2003:26 om odels- og åsetesretten

Herved oversendes Sametingets uttalelse om Odelslovutvalgets innstilling NOU 2003:26 om odels- og åsetesretten.

Sametingsrådet avholdt møte den 15. – 16.06.04 og ga følgende uttalelse om Odelslovutvalgets innstilling:

”Sametinget er fornøyd med at odelsloven tas opp til vurdering slik at den kan bli mer i samsvar med gjeldende landbrukspolitikk.

Man står overfor store og vanskelige utfordringer når det gjelder jordbruk i samiske områder. For Sametinget er derfor opprettholdelse av jordbruket og fortsatt jordbruksdrift på gårdene i disse områdene et meget viktig utgangspunkt. Sametinget er helt klart av den formening at eiendom som overtas på odel skal brukes til jordbruksformål.

Sametinget er av den oppfatning at Odelslovutvalget burde ha gjort et grundigere arbeid når det gjelder spørsmålet om hvordan samiske rettstradisjoner gjør seg gjeldende ved eiendomsoverdragelser i samiske områder. Det var forventet at utvalget hadde problematisert og vurdert dette bedre i sitt arbeid. Man er derfor ikke fornøyd med det forarbeidet som er gjort med samiske rettsforhold ved endring av odelsloven. Sametinget har en klar forventning til at lovgiver i sitt videre arbeid med en ny odelslov gjør det som er nødvendig for å bringe klarhet i dette.

Sametinget vil vise til NOU 2001:34 *Samiske sedvaner og rettsoppfatninger* der det framgår at kodifisering av samiske rettsoppfatninger og sedvaner er lite prioritert i lovgivingsprosesser. Mens det derimot for norske samfunnsforhold foretas grundige analyser og kartlegging i forbindelse med ny lovgivning.

Kapittel 5 Odelsretten og de landbrukspolitiske målsettinger

Det har skjedd store endringer i strukturen i jordbruket i samiske områder. Antall bruk er gått ned, men brukene er blitt større. Spesielt i Finnmark er gårdene store målt i areal - det har sammenheng med at arealbehovet er mye større som følge av kortere sesong med kun en høsting. Det betyr at om odlingsgrensen heves fra 20 dekar til 50 dekar vil ikke det ha så veldig stor negativ betydning for samisk kultur. Det forholdet at andelen leiejord er stor i samiske områder så som i Nord-Troms og Finnmark gjør det nødvendig å foreta strukturelle endringer i arealforholdene. I Finnmark er det ca 76 dekar leiejord pr bruk av et totalareal på 182 dekar, mens gjennomsnittet i landet er 56 dekar leiejord. Andelen leiejord må ned slik at de som bruker jorda også er eiere. Det kan skape en del problemer i og med at mange eiendommer under 50 dekar er bebygde med bolighus. Ved å gjøre det lettere å fradele hustomter, og selge jordbrukseieendommen til bruk i drift vil en styrke grunnlaget for jordbruksdrift på eksisterende gårdsbruk.

En slik fradelingspraksis vil ikke være en trussel mot jordbruket, men heller trygge bosettingen i området. I mange tilfeller er det søsken som er interessert i å etablere seg i nærheten av resten av familien. Den samiske kulturen er mye mer bundet opp i sosiale nettverk enn den norske. Slektskap er vesentlig i samisk kultur, og det å ta vare på foreldregenerasjonen er en form for samfunnsplikt som alle søsknene forsøker å ivareta.

Av den grunn må det skje en endring både i odelsloven og i jordloven slik at fradeling av slike tomter kan bli enklere i de tilfeller der jordbruket vil tjene på det.

Kapittel 6.6.3 om odelsrekkefølgen i §§ 12 og 21

I samisk tradisjon har det vært vanlig og er vanlig at det er den yngste som overtar faste eiendommer etter sine foreldre. Dette fremkommer i blant annet i NOU 2001:34 *Samiske sedvaner og rettsoppfatninger*, samt i en avgjørelse i Hålogaland lagmannsrett hvor samiske rettsoppfatninger ble lagt betydelig vekt.

Sametinget registrerer at utvalget ikke foreslår noen tillegg eller endringer verken i § 12 eller i § 21 for å ivareta samiske rettstradisjoner. Utvalget finner det tilstrekkelig med formuleringen om rettens mulighet til å nekte eldre å bruke sin odelsrett når det vil være klart urimelig om den eldre fikk drive den yngre bort.

Når utvalget ikke foreslår noen endring i lovteksten vil det måtte betinge at odelsaker i samiske områder der den yngste skal overta, må løses gjennom rettsaker. I samisk rettstradisjon er det vanlig å komme fram til minnelige løsninger uten at rettsapparatet kobles inn. Man forsøker i det lengste å unngå og anlegge sak mot andre og det gjelder spesielt innen en familie. Avtaleinngåelse er i tillegg i stor grad basert på muntlighet, og en muntlig avtale anses like bindende som en skriftlig avtale.

Ved at retten må kobles inn i saker der den yngste ønsker å overta etter samisk rettstradisjon, blir hele prosessen meget upraktisk og uheldig på flere måter. Det vil blant annet fordyre overtakelsen betraktelig, det vil forsinke overtakelsesprosessen og det vil kunne skape varige konfliktforhold mellom foreldrene og odelsrettshaverne. En slik utvikling er verken det samiske eller resten av samfunnet tjent med.

Kapittel 6.7 - Om bo- og driveplikt (§ 27-29)

Sametinget anser det som nødvendig å opprettholde driveplikten etter § 27 også for odlingsjord som er mellom 20 og 50 dekar.”

Rett utskrift:

Per Anders Bær
vuoltdirektevra/underdirektør

John Osvald Grønmo